

EXPUNERE COMPARATIVĂ ÎNTRE „IMNELE ARĂTĂRII DOMNULUI” ALE SFÂNTULUI EFREM SIRUL ȘI CREAȚIA BAPTISMALĂ „ODELE LUI SOLOMON”

Drd. Gabriel Alin PIȘTEA

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași

Abstract

What we want to highlight through this study is that the Syrian world was the main supplier of the enthusiasm for the spread of the mystery of Christianity on earth, imprinted in the hymns of those who were inspired by the Holy Spirit and became harps of Christian chant, and gave birth to the hymnography later. The similarities between the two creations we will analyze will highlight two aspects. First, the fact that the baptismal language of Saint Ephraim's hymns is close to that of the Odes of Solomon, this being a strong argument in favor of the view that the Odes has a baptismal character. Secondly, from the examples we give, it appears either that Ephraim and the author of the Odes speak a common baptismal language, or the fact that Ephrem in his approach inspired from the Odes of Solomon, the aspect of synodality being present from the first moments of Christianity, between the Christian regions and from here with all the Christian world.

Keywords: Ephraim Syrus, *Odes of Solomon*, Sacrament of Baptism, baptismal instructions, hymns, sinodality, hymnography, the Feast of Epiphany.

Preliminarii

Literatura teologică românească a cunoscut imnele Sfântului Efreim Sirul dedicate Praznicului Botezului Domnului prin traducerea lor în limba română de către părintele profesor Ioan Ică junior¹. De asemenea, în studiul realizat de noi „Referințe baptismale în creația *Odele lui Solomon*” și publicat în volumul Simpozionului Internațional *Studia Theologica Doctoralia*, ediția a IX-a, am amintit încă o dată în literatura românească de această creație, după traducerea

---

¹ Sfântul Efreim Sirul, *Imnele Nașterii și Arătării Domnului*, traducere și prezentare de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2000.

acesteia de către părintele Ioan Istrati², analizând referințele baptismale ce reies din opera anonimă ce aparține primelor secole creștine³. În acel studiu am amintit succint de asemănarea dintre câteva strofe ale imnelor efremiene dedicate Epifaniei și unele pasaje din scrierea apocrifă *Odele lui Solomon*, spunând atunci că, prin această creație a lui Efrem Sirul, am moștenit o colecție de imne cântate la Sărbătoarea Epifaniei, iar prin *Odele lui Solomon*, imne baptismale ce au fost compuse cu scopul de a fi cântate în cadrul liturgic al Tainei Botezului. De asemenea, imnele Sfântului Efrem dedicate Sărbătorii Arătării Domnului reprezintă o mărturie importantă, care demonstrează ținerea acestui Praznic în regiunea Siriei secolului al IV-lea, doar că acesta se serba împreună cu tematica Nașterii, la data de 6 ianuarie. Prin acest studiu dorim să analizăm teologia acestor creații, pentru a scoate în evidență bogăția lor, dar și similitudinile dintre ele.

Un stadiu al cercetărilor privind scrierea *Odele lui Solomon* am realizat în studiul amintit mai sus. De aceea, înainte de a intra în analiza propusă, dorim să oferim câteva informații cu privire la scrierea efremiană. Sfântul Efrem Sirul (306-373) a fost un important teolog, poet și innograf al Bisericii timpurii, a cărui influență asupra imnului bisericesc este remarcabilă. El a ales să rămână diacon, refuzând preoția sau treapta episcopală, înțelegând că doar astfel ar putea să-și dezvolte talentul de poet. Ca diacon era responsabil pentru cântarea liturgică. Melodul sirian compunea imne Praznicelor Bisericii într-un timp în care ereticii alcătuiau astfel de cântări, prin care își promovau doctrina lor greșită. Prin compunerea imnelor sale, Sfântul Efrem a devenit figura centrală a timpului său în apărarea corectitudinii credinței creștine. Unele imne erau compuse cu scopul de a-i încuraja pe creștini spre rezistență și dezvoltare spirituală⁴.

---

² Pr. Ioan-Valentin Istrati, *Odele lui Solomon, rugăciuni creștine din secolele I-II A.D.*, Editura Anastasia, București, 2003.

³ Drd. Gabriel-Alin Piștea, *Referințe baptismale în creația „Odele lui Solomon”*, în volumul Simpozionului „Studia Theologica Doctoralia”, ediția a IX-a, coordonator pr. prof. dr. Viorel Sava, Editura Doxologia, 2018, pp. 513-535.

⁴ Merja Merras, *The origins of the celebration of the Christian Feast of Epiphany, an ideological, cultural and historical study*, Joensuu University Press, Joensuu Finland, 1995, pp. 164-166.

Imnele *Arătării Domnului* ale Sfântului Efreem Sirul ne sunt transmise în limba română de către diaconul Ioan Ică jr. în volumul Sfântului Efreem Sirul, *Imnele Nașterii și Arătării Domnului*, apărut în anul 2000 la Editura Deisis. În „Prezentare”, autorul ne arată că traducerea sa se bazează pe ediția de limbă germană a lui Edmund Beck, cel care și-a dedicat întreaga viață studiului operei efremiene, pe versiunea engleză înfăptuită de Kathleen McVey și cea franceză a lui François Cassingena⁵. Această versiune în limba română ne redă 13 imne dedicate *Arătării Domnului*, cuprinse între paginile 133-171, dintre care al doilea corespunde cu imnul 18 al *Nașterii*. Fiecare imn este împărțit în mai multe strofe sau *madrash*e, întrerupte de către un refren sau stih, semn că ele făceau parte din uzul liturgic al Praznicului Epifaniei. Un alt izvor, care ne redă aceste imne, îl identificăm în colecția de limbă engleză „A select library of Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church”, vol. XIII, seria a II-a⁶.

Între traducerea românească și această traducere în limba engleză amintită mai sus, există mai multe diferențe, pe care le vom reda într-un tabel, cu ajutorul căruia vom compara împărțirea imnelor și a versetelor fiecăruia:

Traducerea în limba română a <i>Imnelor Imnele Arătării (De Epiphania)</i>	Traducerea în limba engleză a <i>Imnelor Hymns for the Feast of the Epiphany</i>
Imnul 1; 16 Strofe (autorul nu traduce ultimele 3 strofe din versiunea engleză); Refrenul este introdus peste tot după prima strofă. 16 =	Imnul I; 20 Strofe; Refrenul este introdus peste tot înainte de prima strofă. (17, 18, 19 diferite) 20
Imnul 2 = Imnul 18 la Naștere; 36 Strofe (nu mai este redat în versiunea românească; Madrasa 22 în plus)	Imnul II = Imnul 13 la Naștere; 35 Strofe (același cu Imnul 18 din versiunea românească; aici este redat)
Imnul 3; 35 Strofe (Strofele 29-35 sunt din alt manuscris)	Imnul III; 28 Strofe
Imnul 4; 22 Strofe (Strofele 18-22 sunt diferite)	Imnul IV; 25 Strofe (corespunde până la Strofa 17)

⁵ Sfântul Efreem Sirul, *op. cit.*, p. 8.

⁶ Gregory the Great, Ephraim Syrus, Aphrahat, în „A select library of the Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church”, vol. XIII, partea a II-a, trad. engl. Schaff Philip și Henry Wace, publishing company Grand Rapids, Michigan, pp. 265-289.

Imnul 5; 15 Strofe	Imnul V; 15 Strofe
Imnul 6; 20 Strofe	Imnul VI; 20 Strofe
Imnul 7; 28 Strofe	Imnul VII; 28 Strofe
Imnul 8; 24 Strofe Strofele 22=13; 13=14; 14=15; 15=16; 16=17; 17=18; 18=19; 19=20; 20=21; 21=22; 23 și 24 lipsesc din versiunea de limbă engleză	Imnul VIII; 22 Strofe
Imnul 9; 14 Strofe	Imnul IX; 14 Strofe
Imnul 10; 19 Strofe (Strofele 17-19 sunt din alte manuscrise)	Imnul X; 16 Strofe
Imnul 11; 8 Strofe	Imnul XI; 8 Strofe
Imnul 12; 7 Strofe	Imnul XII; 7 Strofe
Imnul 13; 14 Strofe (nu este în varianta engleză)	Imnul XIII; 22 Strofe; corespunde cu Imne- Dialog sau Sogyatha (poem-dialog) 6 din versiunea românească; aceste Imne-Dia- log sunt intercalate în ms. siriatic British Museum Add 14506, între <i>Imnele Naște- rii</i> și <i>Imnele Arătării</i> .
Imne-Dialog 5; 50 Strofe	Imnul XIV; 50 Strofe
Imne-Dialog 4; 53 Strofe	Imnul XV; 53 Strofe; nu are Refren

Aceste imne făceau parte din uzul liturgic, fiind cântate în timpul Sărbătorii Epifaniei. Strofele ce intrau în componența lor erau numite *madrashē* în lumea siriacă, prin care putem înțelege, într-o mică măsură, strămoșul creației *kontakia* sau cântările numite *condace* din lumea creștină greacă de mai târziu. Am spus într-o mică măsură pentru că pe când *madrashēle* erau doar simple imne poetice ce intrau în componența imnografică a slujbelor și exprimau în versuri diferite idei biblice sau aspirații eshatologice, textul *condacelor* se concentra pe exprimarea corectă a învățăturilor dogmatice, fiind încadrate în imnografia slujbelor bisericești. *Madrashēle* efremiene erau compuse pentru uzul liturgic al diferitelor sărbători creștine. Ele dețineau în componența lor acrostihuri și refrane pentru fiecare imn, alcătuit la rândul său din mai multe strofe, dar nu respecta metrica unui condac. Ultimele trei imne efremiene, pe care le vom analiza, poartă denumirea de *soghiatha*, o formă de poezie imnografică siriacă, alcătuite sub formă de dialog⁷.

În timpul lui Efrem, cele două sărbători – Nașterea și Botezul – erau serbate împreună. Așa înțelegem de ce în unele imne dedicate

⁷ Sfântul Roman Melodul, *Imne*, traducere, studiu introductiv și note de Cristina Rogobete și Sabin Preda, Editura Bizantină, București, 2007, pp. 43-44.

Nașterii sunt intercalate și strofe ce fac referire la Botezul Domnului sau la alte episoade biblice pe care ziua de 6 ianuarie le reține, și viceversa. După despărțirea celor două Praznice, copiii manuscriselor efremiene au separat imnele în două părți, făcând distincția între cele două sărbători⁸.

Pe lângă tematica Nașterii și a minunii din Cana Galileii, Botezul Domnului – sau *Arătarea Domnului* – își găsește locul în numeroase imne dedicate acestui praznic al Bisericii. Separarea tematică, din pricina despărțirii celor două sărbători, a condus la delimitarea clară a imnelor, scoțând în evidență mai mult cele 13 sau 15 cântări ale sărbătorii Botezului. În acestea, botezul creștinilor este asociat cu Botezul Domnului, astfel încât, pe lângă apelativul de cântări bisericești, ele mai pot fi privite și ca niște cateheze baptismale sau imne baptismale, în care se explică, pe rând, cele trei Taine de integrare în Biserică (Botezul, Mirungerea și Euharistia). Acest lucru scoate în evidență posibila intonare a lor în timpul botezului catehumenilor din cadrul acestei sărbători. Ordinea Tainelor de încorporare, respectată de Sfântul Efrem în imnele sale, era aceea a Bisericii vechi siriene: Mirungerea – Botezul – Euharistia⁹. Unele imne ne indică și timpul când botezul creștinilor ar fi avut loc, și anume la privegherea de toată noaptea (*Imnele Nașterii* 1, 61; 73; 82; 92; 99¹⁰ sau *Imnele Arătării* 6, 13-14¹¹).

Merja Merras a ajuns la concluzia că Efrem Sirul, prin *Imnele* sale, a introdus practica botezului creștinilor în structura sărbătorii Epifaniei, moment legat până atunci doar de sărbătoarea Paștilor, în aceeași măsură în care Sfântul Chiril al Ierusalimului a reușit, prin *Catehezele* sale, să insereze această taină în liturghia pascală ierusalimiteană. Cercetătorul îl numește pe Efrem „Chiril al Siriei” și „un teolog aparte al sărbătorii Epifaniei”. În timp ce Chiril a trăit în locurile Pătimirilor și Învierii Mântuitorului, legând botezul creștinilor de această perioadă prepascală, teologia siriacă, al cărei reprezentant de prim rang a fost Efrem, a legat botezul de renașterea omului, și implicit de sărbătoarea Epifaniei¹². În lumea siriacă, botezul reprezintă renașterea omului, iar cristelnița este văzută

⁸ Sfântul Efrem Sirul, *op. cit.*, pp. 6-9.

⁹ *Ibidem*, pp. 10-11.

¹⁰ Sfântul Efrem Sirul, *Imnele Nașterii (De natiuitate)*..., pp. 21-24.

¹¹ Sfântul Efrem Sirul, *Imnele Arătării (De epiphania)*..., p. 150.

¹² Merja Merras, *op. cit.*, pp. 174-175.

ca un pântec, și nu ca un mormânt, așa cum găsim în teologia lui Chiril¹³. Efrem adoptă această concepție în imnele sale, văzând botezul ca o renaștere și legându-l de sărbătoarea Epifaniei. Această gândire a condus la crearea imnelor dedicate Nașterii și Botezului Domnului. Ele au fost scrise în perioada șederii sale la Nisibe, introducând prin ele practica botezului neofiților de sărbătoarea Epifaniei. Spre sfârșitul vieții sale, Efrem merge în Edesa, unde se adaptează practicilor baptismale adoptate de această regiune de la Ierusalim, biserica mamă. De aceea, în tratatul său *De Virginitate*, scris în timpul petrecut la Edesa, Efrem vorbește de botezul pascal, așa cum era practicat aici¹⁴. Probabil, înainte și după Sinodul de la Niceea, s-a realizat un schimb între cele două centre mari ale creștinismului (Ierusalim și Siria), în ceea ce privește botezul pascal și cel epifanic.

Legătura dintre „Imnele Arătării Domnului” ale Sfântului Efrem Sirul și creația „Odele lui Solomon”

Limbajul câtorva pasaje din imnele sale la Epifanie, sau la sărbătoarea Botezului Domnului, se îmbină cu unele fraze din *Odele lui Solomon*. Acest lucru poate demonstra faptul că Efrem a cunoscut și a folosit creația atribuită lui Solomon¹⁵, ceea ce întărește și mai mult ipoteza prin care se sugerează că *Odele* ar fi originare din această parte a lumii creștine sau cel puțin că exista o versiune siriacă a lor în secolul al IV-lea. Harris spune că scrierile lui Efrem constituie cele mai timpurii comentarii ale *Odelor*¹⁶.

De asemenea, în ceea ce privește *Imnele Arătării Domnului* descrise de Sfântul Efrem, având un caracter baptismal și oferind paralele remarcabile din *Odele lui Solomon*, putem iarăși să ne gândim

---

¹³ C. Ratcliff, *The old syrian baptismal tradition and its resettlement under the influence of Jerusalem in the fourth century*, în "Studies in Church History", vol. 2 (1965), p. 28; vezi și Sebastian Brock, *Studies in the early history of the Syrian Orthodox Baptismal Liturgy*, în "Journal of Theological Studies", vol. 53 (1972), pp. 16-64; Gabriele Winkler, *The original meaning of the Prebaptismal Anointing and its implications*, în "Worship", vol. 52 (1978), p. 40.

¹⁴ Merja Merras, *op. cit.*, p. 176.

¹⁵ Rendel Harris, *Ephrem's use of the Odes of Solomon*, în "The Expository Time", vol. 3 (februarie 1912).

¹⁶ *Ibidem*, p. 119.

că apelativul de imne baptismale ar putea fi corect atribuit conținutului odelor¹⁷. Aceste similarități, așa cum vom arăta în continuare, ne arată o raportare la un rit baptismal comun sau asemănător. Tonul și maniera imnelor Sfântului Efrem sunt atât de apropiate de *Odele lui Solomon*, încât putem deduce că ele au fost create într-un mediu similar, având conținut asemănător ce face trimitere la ritul botezului¹⁸.

Bernard ne sugerează că esența acestor *Ode* pare să fie exprimarea bucuriei și cinstei noilor botezați, ceea ce din nou ne duce cu gândul că ele ar putea fi „imne dedicate celor luminați”. Era o tradiție în Biserica timpurie ca cei care au primit botezul să fie primiți cu cântări și psalmodieri la întoarcerea lor din baptisteriu în Biserică. Prin această creație a lui Efrem Sirul am moștenit o astfel de colecție de imne cântate la sărbătoarea Epifaniei, care prin compoziția și forma lor sunt așezate în gura celor proaspăt admiși la botez și care exprimă exaltarea și bucuria sufletului creștin răscumpărat. Acest lucru exprimă o legătură strânsă între cele două evenimente, al Botezului Domnului și al botezului creștinilor, acesta din urmă avându-și rădăcina în evenimentul de la Iordan. Prin lectura *Odelor* putem observa puternice asemănări de stil între cele două creații, în privința simbolurilor mistice și a exaltării spirituale pe care le exprimă autorii prin gura celor luminați la botez. Aceste imne adună ideile care au fost exprimate în ritul baptismal și le așază în versuri¹⁹.

Hainele albe purtate de nofiți, încoronarea lor cu ghirlande, ideea că fructele pomului vieții, interzis lui Adam, sunt oferite celor botezați și multe alte idei sunt concepte care construiesc atât *Imnele* lui Efrem, cât și *Odele lui Solomon*. Vom trece acum la examinarea câtorva paralele mai reprezentative:

Oda I, 1-4 („Domnul este ca o cunună pe capul meu.../ Căci nu e ca o cunună uscată, care nu rodește”)²⁰ stă în legătură cu pasajul din Efrem XIII, 11 („Cununi neveștejite sunt așezate pe capul vostru”)²¹. Cei doi autori vorbesc, în mod explicit, de ritul încoronării nofiților

¹⁷ *Ibidem*, p. 114.

¹⁸ J.H. Bernard, *The Odes of Solomon, with Introduction and Notes*, University Press, Cambridge, 1912, pp. 10-11.

¹⁹ *Ibidem*, pp. 19-21.

²⁰ *Ibidem*, p. 45.

²¹ Gregory the Great, Ephraim Syrus, Aphrahat, *op. cit.*, p. 283.

din rânduiala Tainei Botezului. Remarcăm aici strânsa legătură dintre cele două imne cu privire la faptul că aceste cununi nu se ofilesc, ci rămân vizibile ca un premiu, ca o armă sau ca un semn distinctiv arătat de cei botezați. Întrucât Crucea pe care a fost răstignit Domnul este „înfiptă” în apa Iordanului de unde a răsărit, observăm strânsa legătură dintre aceste evenimente mântuitoare. Atunci când a fost încununat de ostași, Domnul Hristos a fost recunoscut ca împărat în chip simbolic și prin această cunună ne-a înflorit nouă mântuirea. Cununa botezului, așadar, reprezintă o jertfă pe care fiecare creștin și-o asumă.

În *Oda* III, 2, respectiv XVII, 14, citim: „Și mădularele Lui sunt cu mine și eu depind de ele”; „Căci au devenit mădularele Mele și Eu sunt Capul lor”²². Aceste fragmente se aseamănă cu cel din Efrem IX, 1: „Fii ai Duhului v-ați făcut de atunci, iar Hristos S-a făcut pentru voi Cap și voi mădulare pentru El”²³. De asemenea, o idee comună găsim și în *Oda* III, 8 („Oricine e unit cu Cel nemuritor cu adevărat va fi nemuritor”²⁴) cu pasajul din Efrem VII, 17 („Coborâți în izvorul lui Hristos și luați viața pe mădularele voastre ca armă împotriva morții”²⁵). În literatura creștină timpurie este familiară ideea încorporării neofitilor în Hristos Cel viu, ajutându-i să fie părtași la nemurirea Domnului. „Fiind botezați”, spune Clement Alexandrinul, „noi suntem luminați; după ce suntem luminați, suntem înfiați; când suntem înfiați, ajungem desăvârșiți; fiind desăvârșiți, suntem nemuritori” (*Pedagogul*, Cartea I, capitolul VI, versetul 26²⁶).

Pasajul din *Oda* VI, 8-11: „Căci a venit un torent, și a devenit un râu mare și larg.../ Și digurile zidite de fiii oamenilor n-au putut să-l oprească, nici meșteșugul celor ce opresc apele./ Și au băut toți însetații pământului, și setea lor s-a potolit și s-au săturat”²⁷, poate fi un precursor pentru cel din Efrem VII, 7 („Fiilor lui Lot Moise le-a zis: «Dați-ne apă pe argint și vom trece doar prin ținutul vostru»

²² J.H. Bernard, *op. cit.*, pp. 46, 82.

²³ Sfântul Efrem Sirul, *op. cit.*, p. 160.

²⁴ J.H. Bernard, *op. cit.*, p. 47.

²⁵ Sfântul Efrem Sirul, *op. cit.*, p. 153.

²⁶ Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești”, Scrieri, partea întâi, vol. 4, traducere, cuvânt înainte, note și indici de Pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 1982, p. 161.

²⁷ J.H. Bernard, *op. cit.*, p. 55.

(Numeri 21, 20). Ei însă n-au vrut să le dea voie să treacă... Iată aici apă vie fără plată și Cale care duce spre Eden"; v. 21: „După acest sfânt Botez ați însetat, iubitorilor; în veci nu veți mai înseta după un alt botez”²⁸). Autorul odelor definește apa vieții ca fiind o apă dăruită celor însetați de viața veșnică. Efrem face aluzie la episodul din cartea Numeri, sugerând că fiii lui Israel nu aveau încă acces la această apă prin care deveneau nemuritori. Prin versetul 21 se arată că Hristos dăruiește apa, prin care nimeni nu va mai înseta. Această apă este dăruită nu numai poporului ales, ci și tuturor neamurilor, reprezentate de femeia samarineancă. Observăm în această paralelă, ideea similară că apa baptismală este asemănată cu o băutură oferită celor însetați²⁹.

O altă asemănare ar putea reieși dacă comparăm Oda X, 3 („Să întorc viața celor ce doresc să vină la El și să robesc robia spre libertate”³⁰) cu Efrem XIV, 38 („Robii sunt eliberați prin Botezul Meu... Eliberarea lor e pecetluită prin apă”³¹). Ideea că prin botez Hristos eliberează pe cei robiți este frecventă în gândirea scriitorilor creștini. Pe de o parte noi ne eliberăm din tirania păcatului, dar pe de alta devenim robi ai libertății în Hristos, o „robie” prin care suntem conduși spre adevărata libertate. Sever al Antiohiei scrie în acest sens: „El a arătat tuturor că El este Cel care a fost trimis de Tatăl să ofere eliberarea celor robiți și orbilor puterea de a vedea lumina, și să ne dăruiască prin mila Sa o nouă renaștere prin baia botezului dătătoare de viață”³².

Oda XIII, 1 („Iată, Domnul este oglinda noastră. Deschide ochii tăi și vezi-te în El”³³) o putem asocia cu Efrem IX, 7 („Apa e ca o oglindă pentru cel ce se privește în ea. Stârnește-ți râvna, înțeleptule, și aseamănă-te ei... Uită-te în Botez și îmbracă-te în frumusețea ascunsă în el!”³⁴). În aceste pasaje, apa baptismală este comparată cu o oglindă. Cei nou botezați primesc un chip nou înscris în această apă a botezului, înlocuind vechiul chip. Creștinul își poate vedea cel mai bine originea oglingându-se în apa baptismală, ce reprezintă pântecul

²⁸ Sfântul Efrem Sirul, *op. cit.*, pp. 152, 154.

²⁹ J.H. Bernard, *op. cit.*, p. 58.

³⁰ *Ibidem*, pp. 70-71.

³¹ Gregory the Great, Ephraim Syrus, Aphrahat, *op. cit.*, p. 286.

³² James of Edessa, *The hymns of Severus of Antioch and others*, în „Patrologia Orientalis”, editor R. Graffin, F. Nau, tomus sextus, Paris, 1911, p. 77.

³³ J.H. Bernard, *op. cit.*, p. 76.

³⁴ Sfântul Efrem Sirul, *op. cit.*, p. 161.

nașterii noastre din nou. De aici ne-a venit viața veșnică, ea ne-a îmbrăcat în Hristos cel botezat și înviat (Galateni 3, 27) și de aici ne vine și mântuirea (I Petru 3, 21).

O aluzie asemănătoare observăm și în legătură cu ritul purtării făcliilor de către neofiti, dar și cu simbolismul lepădărilor hainelor de piele prin botez. În *Oda XXV*, 7 citim: „Făclie mi-ai dat în dreapta mea și în stânga mea, ca nimic din mine să nu fie fără de lumină”³⁵, iar în Efrem VII, 9 găsim: „Botezaților, luați-vă făcliile voastre... Biruiți întunericul cu făcliile voastre și tăcerea prin laudele voastre!”³⁶. În ceea ce privește a doua idee menționată, notăm: *Oda XXV*, 8 („Fost-am înveșmântat cu acoperământul Duhului Tău, și Tu ai lepădat de pe mine hainele cele de piele”³⁷) și Efrem (Imnele la Nașterea Domnului XVI, 13): „În locul ramurilor lui Adam, El S-a învelit în scutece, și în locul pieilor lui Adam, S-a îmbrăcat în haine”³⁸. Hainele de piele simbolizează garanția morții pe care ființele umane și-au atras-o după cădere³⁹. Această coruptibilitate a omului și a naturii este vindecată prin apa botezului care a reînnoit făptura toată. De aceea Botezul Domnului este strâns legat de jertfa Crucii și de Învierea Sa. Acest aspect îl exprimă și mai puternic pasajul următor.

Oda XXX, 1 („Luați apă din belșug din fântâna cea vie a Domnului, căci a fost deschisă pentru voi”⁴⁰), în legătură cu Efrem XII, 5: „Botezul e Puțul Vieții, pe care Fiul lui Dumnezeu l-a deschis prin viața Lui... Veniți toți cei însetați, veniți și vă răcoriți!”⁴¹. Aceste texte sunt ca o invitație la botez adresată celor însetați de apa cea vie. „Cei ce sunteți însetați, mergeți la apă” (Isaia 55, 1), cuvinte care sunt clar folosite cu referință la apa baptismală⁴².

În același ambient rămânem și prin exemplificarea următoarei paralele: *Oda XXXV*, 1-2: „Roua Domnului m-a rourat și cu odihna m-a umbrit. Și un nor de pace mi-a răsărit peste capul meu, ce mă veghează pururea și mi-a fost spre mântuire”⁴³, și Efrem I, 5: „Norul

³⁵ J.H. Bernard, *op. cit.*, p. 107.

³⁶ Sfântul Efrem Sirul, *op. cit.*, p. 152.

³⁷ J.H. Bernard, *op. cit.*, p. 107.

³⁸ Sfântul Efrem Sirul, *op. cit.*, p. 256.

³⁹ J.H. Bernard, *op. cit.*, p. 107.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 114.

⁴¹ Sfântul Efrem Sirul, *op. cit.*, p. 168.

⁴² J.H. Bernard, *op. cit.*, p. 114.

⁴³ *Ibidem*, p. 120.

adumbrea și depărta căldura fierbinte de peste tabără. El alcătuia o preînchipuire a Duhului Sfânt Care ne adumbrește în botez și ține departe flacăra de trupurile noastre”⁴⁴.

Concluzii

Botezul creștin apare ca o protecție pentru oameni, aducătoare de liniște și odihnă. Botezul este ca o lumină mereu prezentă în adâncul nostru, o armă pe care o putem folosi pentru a stinge focul patimilor. Duhul Sfânt vine asupra fiecăruia în timpul botezului pentru a ne înfia și a ne înzestra cu darurile Sale. Prin coborârea lui Hristos în adâncul Iordanului, s-a deschis drumul spre cunoașterea de către oameni a adâncului lui Dumnezeu sau spre scufundarea în cunoașterea lui Dumnezeu. Această imagine am dorit să o accentuăm prin acest studiu. Prin Botez, Hristos coboară până în adâncul în care căderea l-a dus pe om și-l ridică de acolo spălat și luminat spre viața cea adevărată și liberă.

Aceste texte pe care le-am exemplificat vorbesc prin ele însele despre asemănările celor doi imnografi. Aceste similarități scot în evidență două aspecte. În primul rând, faptul că limbajul baptismal al *Imnelor* Sfântului Efrem este apropiat de cel al *Odelor* lui Solomon, acesta fiind un puternic argument în favoarea opiniei că *Odele* au un caracter baptismal. În al doilea rând, din exemplele date mai sus, reiese ori faptul că Efrem și autorul *Odelor* vorbesc o limbă baptismală comună, ori faptul că Efrem în demersul său s-a inspirat din *Odele* lui Solomon, aspectul de sinodalitate fiind prezent încă din primele momente ale creștinismului între regiunile creștine, și de aici cu toată lumea creștină⁴⁵.

---

⁴⁴ Sfântul Efrem Sirul, *op. cit.*, p. 134.

⁴⁵ A.J. Wensinck, *Ephrem's Hymns on Epiphany and the Odes of Solomon*, în "The Expository Time", vol. VIII (1912), pp. 111-112.